

OCHRANA OBYVATELSTVA PRED MOŽNÝMI NÁSLEDKAMI CHEMICKÉHO TERORIZMU A BIOTERORIZMU

DŮLEŽITÉ TELEFÓNNE ČÍSLA TIESŇOVÉHO VOLANIA PRE PRÍPAD TERORISTICKÉHO ÚTOKU

Keď zistíte, že nastal, alebo máte podozrenie na teroristický útok s použitím toxických chemických látok alebo biologických prostriedkov, okamžite volajte telefónne číslo

**112 - Integrovaný záchranný systém
alebo**

158 - Policajný zbor

150 - Hasičský a záchranný zbor

155 - Zdravotná záchranná služba

Pri volaní na číslo tiesňového volania uveďte:

- svoje meno a číslo telefónu, odkiaľ voláte, pre overenie informácie spätným dotazom,
- čo sa stalo, aké sú pozorovateľné následky teroristického útoku,
- priestor vzniku a pôsobenia následkov, objekt, ulicu, obytný blok, mesto a pod., možné prístupové cesty,
- po ukončení hovoru počkajte na spätný telefonát, ktorým si operátor overí pravdivosť a oprávnenosť volania.

1. Možné ohrozenie obyvateľstva chemickým terorizmom a bioterorizmom:

a) chemickým terorizmom a bioterorizmom

- **použitím aerosólov** z lietadiel alebo balónov **v priestoroch vysokej koncentrácie obyvateľstva** (dopravné uzly, obytné štvrte, futbalové štadióny, prírodné kiná, amfiteátre), pričom **aerosóly sú** jemne rozptýlené častičky nebezpečnej látky napríklad vo vzduchu, **šíriace sa** ako hmla a oblak v smere prízemného vetra až na desiatky kilometrov,
- **použitím aerosólov**, vznikajúcich výbuchmi chemickej a biologickej munície, **v priestoroch hromadného pobytu obyvateľstva** (dopravné uzly, nákupné centrá, výškové budovy, budovy verejnej správy, futbalové a zimné štadióny, športové haly, kiná, divadlá, amfiteátre),
- **nasadením špeciálne vycvičených teroristov v objektoch a zariadeniach na hromadné zásobovanie obyvateľstva** - vodojemoch, vodných zdrojoch, obilných silách, veľkoskladoch potravín a krmív, hračiek a predmetov dennej spotreby,

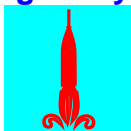
b) bioterorizmom

- **použitím prenášačov pôvodcov hromadných, najmä prenosných ochorení** - hmyzu, hlodavcov a divo žijúcich zvierat - **v zariadeniach na hromadné zásobovanie obyvateľstva** (obilných silách, veľkoskladoch potravín a krmív, predmetov dennej spotreby, hračiek a vo veľkopredajniach),

TECHNICKÉ PROSTRIEDKY POUŽÍVANÉ PRI CHEMICKOM TERORIZME A BIOTERORIZME

CHEMICKÉ AEROSÓLY

- rozstrekovacie zariadenia
- aerosólové generátory
- balóny (aerostaty)
- mímometná chemická munícia
- chemické fugasy (pozemné chemické míny) chemické granáty a rakety

TOXICKÉ CHEMICKÉ LÁTKY (DIVERZNÉ JEDY) v kvapalnom, plynnom a práškovitom skupenstve

tuby, ampuly, injekcie a iné diverzné prostriedky

ŽIVÍ PRENÁŠAČI

- hmyz
- hlodavce
- hovädzí dobytok
- divo žijúce zvieratá (jelenia, srnčia, diviáčia a zajačia zver)

BIOLOGICKÉ AEROSÓLY

- aerosólové generátory,
- biologická munícia

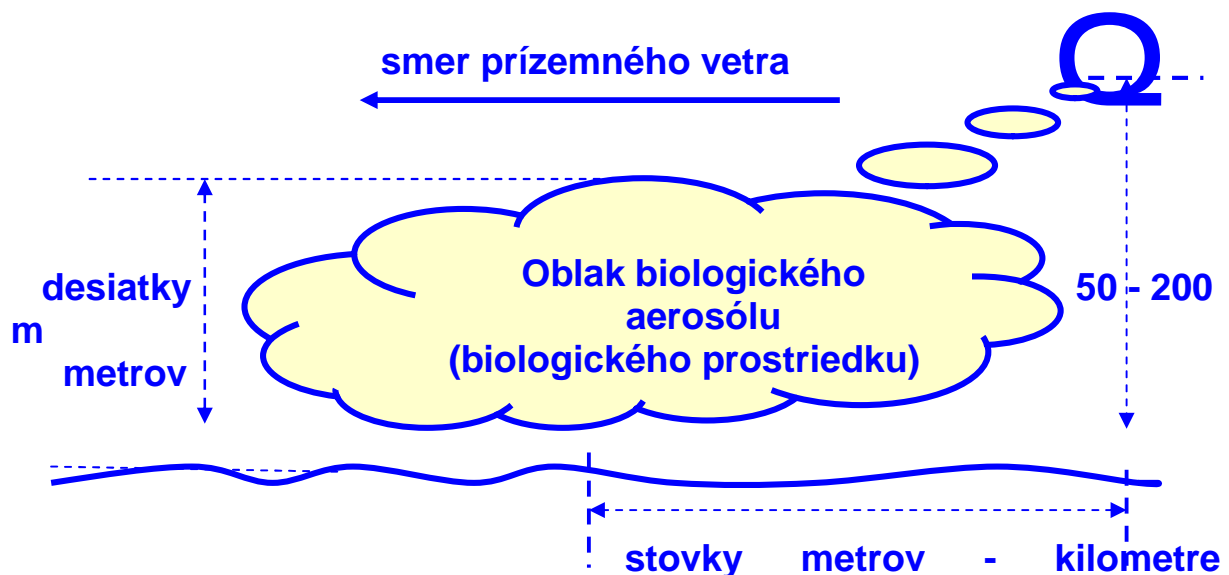
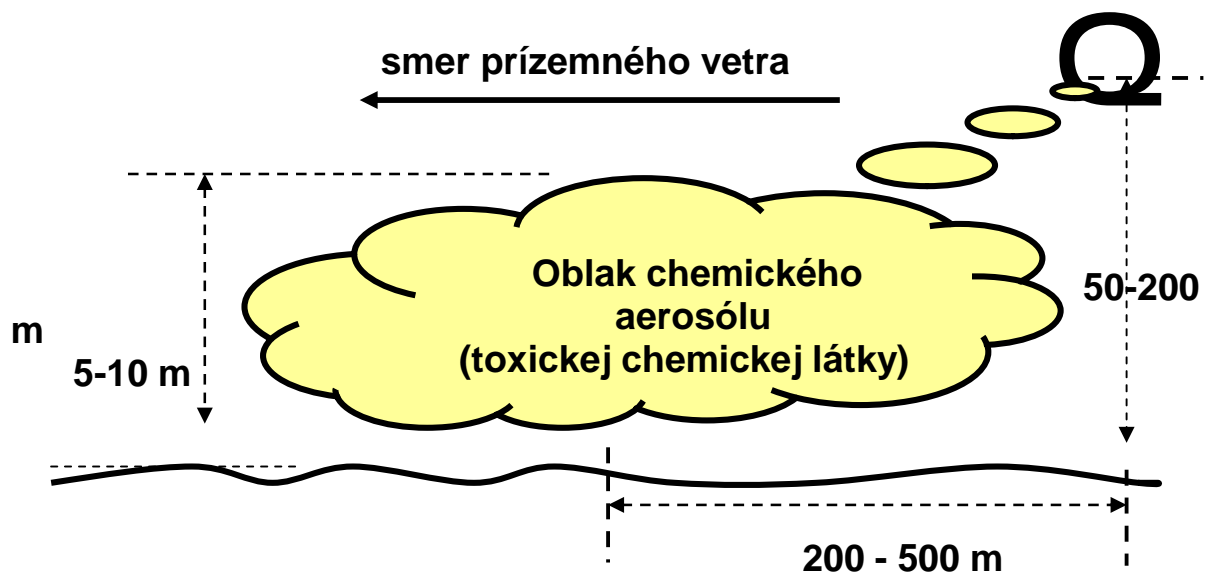
PŮVODCOVIA HROMADNÝCH, NAJMÄ PRENOSNÝCH OCHORENÍ v kvapalnom, práškovitom skupenstve a vo forme pást

tuby, ampuly, listy, balíky, vrecká, krabice, vrecia, injekcie, kontaminované predmety, potraviny, voda, nápoje, krmivo a ich obaly

Pri riziku teroristického napadnutia alebo po jeho uskutočnení vzniká krízová situácia a pri jej nepriaznivom vývoji môže prezident na návrh vlády vyhlásiť výnimočný stav na obdobie maximálne 60 dní, s možným predĺžením o 30 dní.

2. Príznaky chemického terorizmu a bioterorizmu:

- sú počuteľné a viditeľné tlmené výbuchy chemickej a biologickej munície s následným vznikom oblaku aerosólu, šíriaceho sa v smere prízemného vetra,
- šíri sa oblak aerosólu za nízkoletiacim lietadlom alebo balónom v smere prízemného vetra a kopíruje povrch terénu v hladine metrov až desiatok metrov - pri biologickom, veľmi jemnom aerosóle sa viditeľnosť oblaku rýchlo stráca, pri chemickom aerosóle viditeľnosť oblaku dlhšie zotráva,

- na teréne s vegetáciou a rôznych materiáloch sú viditeľné drobné olejovité kvapky, jemný poprašok, črepiny munície, časti zariadení na vytváranie aerosólu, kontajnerov a iných obalov,

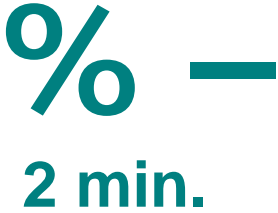
- d) **je zjavné** plošné poškodenie a zničenie vegetácie (nápadná zmena farby, uschnutie),
- e) **sú viditeľné** napučené a lepkavé škvvrny, zvrásnené povrchy plastových fólií a papiera, **sú viditeľné** stopy po dopade kvapiek na povrchy suchých sypkých materiálov (múky, pôdy, pilín, piesku),
- f) **vyskytujú sa** mastné škvvrny na vodnej hladine, často s dúhovým zafarbením,
- g) **v teréne sa pohybuje a šíri** v nezvyklom množstve a ročnej dobe hmyz aj neznámych druhov (vši, blchy, muchy, kliešte), **vyskytujú sa** zdochliny hlodavcov, predmety a časti obalov s neznámym účelom,
- h) **voda v otvorených vodných zdrojoch - riekach, potokoch a rybníkoch - je nezvykle číra**, nakoľko pôsobením toxického chemickej látky **zahynuli bežné drobné organizmy** (dafnie, vodomerky, larvy a pod.),
- i) **v priestoroch s možným hromadným ohrozením obyvateľstva** (vodojemy, úpravne vody, veľkosklady, vzduchotechnika výškových budov, športových hál, zimných štadiónov, kín a divadiel, dopravné uzly) **sa pohybujú** podozrivé osoby s neznámym vybavením (napr. zvláštnymi prepravnými obalmi) a nejasnými úmyslami,
- j) **Šíria sa**, náhle a bez zjavnej príčiny, hromadné prenosné ochorenia medzi obyvateľmi a zvieratami, **prejavujú sa** príznaky otravy (intoxikácie), **vznikajú** hromadné úmrtia obyvateľov, úhyn zvierat a hromadné poškodenia zdravia.

3. Varovanie obyvateľstva

V prípade ohrozenia obyvateľstva následkami chemického terorizmu a bioterorizmu **bude vyhlásený** nasledovný varovný signál civilnej ochrany:

1.	<p>Varovný signál VŠEOBECNÉ OHROZENIE dvojminútovým kolísavým tónom sirén - pri ohrození alebo pri možnosti rozšírenia jeho následkov - obdržíte doplňujúcu hovorenú informáciu - „biologický poplach“ alebo „chemický poplach“</p>	
----	--	---

Po ukončení ohrozenia:

2.	<p>Signál KONIEC OHROZENIA dvojminútovým stálym tónom sirén bez opakovania - koniec ohrozenia alebo koniec pôsobenia jeho následkov</p>	
----	---	---

Varovný signál **môžete počuť** aj pri preskúšaní prevádzkyschopnosti systémov varovania obyvateľstva **vždy v druhý piatok v mesiaci o 12,00 hod.** O tomto a ďalších skúškach aktuálne **informujú** rozhlas, televízia a periodiká.

4. Ochrana obyvateľstva

a) prevencia v období pred teroristickým útokom:

- **osvojiť si** vedomosti a odporúčané praktické návody na ochranu života a zdravia z informačných letákov, príručiek, metodických pokynov, publikácií, relácií verejnoprávnej televízie a rozhlasu, relácií regionálnych televízií a rozhlasov, článkov v periodikách a pod.,
- **zúčastňovať sa** na príprave obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc, ako aj poskytovanie prvej predlekárskej pomoci, organizovanej obvodným úradom, obcou a zamestnávateľom,
- **naučiť sa včas a bezpečne rozpoznávať** príznaky možného teroristického použitia toxických chemických látok a biologických prostriedkov,

b) mať stále pripravené na dosah doma a v zamestnaní:

- **materiály na vyhotovenie improvizovaných prostriedkov individuálnej ochrany** dýchacích orgánov (vodu sajúce tkaniny - vlna, bavlna a i.) a kože (impregnované materiály-plastové fólie a pod.),
- **vodu sajúce a iné materiály na utesnenie okien a dverí** úkrytovej miestnosti (tkaniny, gáza, vata, molitan, noviny, samolepiaca páska a pod.),
- **teploměr** na meranie telesnej teploty,
- **chemikálie na navlhčenie** tesniacich materiálov (Savo, DOMESTOS, formalín, sóda bikarbóna, pracia sóda) a improvizovaných prostriedkov individuálnej ochrany (ocot, kyselina citrónová, sóda bikarbóna, pracia sóda, Septonex, hypermangán, hydrogén),

c) činnosť v prípade teroristického napadnutia:

- **zachovať** pokoj a rozvahu, **nešíriť** paniku a **napomáhať jej zamedzeniu**,
- **improvizovane si chrániť dýchacie orgány vlhkou tkaninou, zadržať dych a opustiť urýchlene** ohrozený priestor kolmo na navlhčeným ukazovákom zistený smer prichádzajúceho prízemného vetra po schodnom teréne **a ukryť sa** vo vhodnej budove (podľa možností s viac ako 3 poschodiami),
- **sledovať** informácie o vývoji krízovej situácie z verejno-právnej televízie a rozhlasu, regionálnych televízií a rozhlasov a obecného rozhlasu,
- **plniť** pokyny vydané oprávnenými orgánmi (starosta obce, primátor mesta, veliteľ zásahu, prednosta obvodného úradu),
- **vyhotoviť si** improvizované prostriedky na ochranu dýchacích orgánov, očí a kože z vlastných odevných súčiastok a pomôcok, **pripraviť materiály na utesnenie miestnosti**,
- **navlhčiť si materiály** na utesnenie úkrytovej miestnosti a improvizované prostriedky individuálnej ochrany vodou a pripravenými roztokmi,
- **utesniť** okná, dvere a vetracie otvory v miestnosti pre ukrytie navlhčenými materiálmi ,
- **zbytočne netelefonovať**, okrem súrnych prípadov (iba v tiesni),
- **poskytnúť pomoc** susedom (najmä deťom, tehotným ženám, prestárlym, chorým a bezvládnym osobám) a spolupracovníkom,
- **odstrániť** z verejnej komunikácie vlastné vozidlo prekážajúce príjazdu členov zasahujúcich záchranných zložiek,

- **dodržiavať** nariadené hygienické, protiepidemické opatrenia a protiepidemické opatrenia, režimy observácie (sledovania zdravotného stavu) a karantény (po potvrdení šírenia pôvodcu zvlášť nebezpečného ochorenia),
- **priebežne merať a zaznamenávať** telesnú teplotu u rodinných príslušníkov a nevládných susedov, prípadne u zvierat,
- **včas nahlasovať** spádovému regionálnemu úradu verejného zdravotníctva zvýšený výskyt ochorení u obyvateľov (v rodine, kolektíve, u spoluobyvateľov) a spádovému veterinárnemu zariadeniu u zvierat,
- **ak máte v lekárničke širokospektrálne antibiotikum** (penicilín, amoxicilín, doxycyklín, tetracyklín, streptomycín, ciprofloxacín), **pri prudkom náraste telesnej teploty užiť dávku 40 mg/kg hmotnosti pri hmotnosti tela do 20 kg a 500 mg pri hmotnosti nad 20 kg, zaznamenať čas užitia pre informáciu a činnosť prichádzajúcich špecialistov, pri ich neprítomnosti dávky opakovať každých 8 hod. v období 6 dní,**
- **pripraviť si** motorové vozidlo na samoevakuáciu (pohonné hmoty na 100 km jazdy, autolekárnička, náhradné diely, prenosné svietidlo, deka, automapa s vyznačenou trasou vrátane prípadných obchádzok a pod.),
- **nabaliť si urýchlene úkrytovú batožinu** (s hmotnosťou 10-15 kg) a **evakuačnú batožinu** (do 25 kg pre deti, do 50 kg pre dospelých) z materiálov nevyhnutných na prežitie vrátane zásoby trvanlivých potravín a nápojov v nepriepustných obaloch (plast, sklo, kov) **minimálne na tri dni.**

OSOBITNÉ UPOZORNENIE - VŽDY PLATÍ !!!

1. **Toxické chemické látky a biologické prostriedky sa vo forme oblaku šíria vždy v smere prízemného vetra.**
2. **Teroristické napadnutie vyvolá časovú tieseň, na pomoc Vám sa nedostavia okamžite špecialisti zásahových jednotiek integrovaného záchranného systému - preto sa musíte spoľahnúť sami na seba, kolegov, rodinných príslušníkov a susedov.**
3. **Neobdržíte včas pre časovú tieseň prostriedky individuálnej ochrany (PIO) z výdajného strediska v obci, ani od zamestnávateľa, musíte si vyhotoviť improvizované PIO z vlastných zdrojov.**
4. **Pred účinkami toxických chemických látok si chráňte aj kožu, lebo majú schopnosť prenikať cez ňu do vnútra organizmu - a tiež si chráňte oči, ktoré sú najrizikovejšou vstupnou bránou.**
5. **Nemôžete použiť ochrannú masku a jej improvizované náhrady na trvalý pobyt v priestore ohrozenia, iba na únik do bezpečného priestoru s nižším rizikom ohrozenia.**

DVANÁŠŤ ZÁKLADNÝCH ZÁSAD PRE ÚSPEŠNÉ PREŽITIE KRÍZOVEJ SITUÁCIE

- Ø pravidelne sa zúčastňujte na organizovanej príprave obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc, ako aj poskytovanie prvej predlekárskej pomoci,
- Ø spoznávajte z rozličných zdrojov riziko ohrozenia terorizmom v okolí miesta bydliska a pracoviska,
- Ø prakticky a pravidelne si preskúšavajte v rodine a na pracovisku postupy na ochranu pred následkami použitia nebezpečných látok,
- Ø zachovajte pokoj, nepodliehajte panike, zabraňte jej šíreniu, zvolte si správny postup ochrany a činnosti,
- Ø neohrozujte seba a iných neuváženým konaním,
- Ø pomáhajte iným, najmä slabším a nevládnym,
- Ø bezdôvodne netelefonujte - neblokujte telefónne linky,
- Ø nešírte neoverené poplašné správy,
- Ø sledujte priebežne vysielanie verejno-právnej televízie a rozhlasu, regionálnych televízií a rozhlasov, obecného rozhlasu o situácii,
- Ø presne plňte a dodržiavajte obdržané pokyny.

Podrobnejšie informácie k uvedenej problematike získate na týchto informačných miestach:

- **Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici, Informačné centrum pre bakteriologické (biologické) a toxínové zbrane,**
  - stála informačná linka pre verejnosť - č. tel.: **048/41 42 230, 43 35 373,**
  - stála webová stránka pre verejnosť: <http://www.szubb.sk>,
- **Úrad verejného zdravotníctva SR v Bratislave,**
  - stála informačná linka - č. tel.: **02/443 73 866,**
  - stála webová stránka: <http://www.szusr.sk>,
- **Úrad civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR,**
  - stála informačná linka - č. tel.: **02/534 135 55,**
  - stála webová stránka: <http://www.uco.sk>,

- **Klinika pracovného lekárstva a toxikológie FNŠP L. Dérera v Bratislave, Toxikologické informačné centrum,**
  - stála informačná linka - č. tel.: 02/547 741 66,
  - stála webová stránka: <http://www.healthnet.sk>,
- **Ministerstvo zdravotníctva SR,**
  - stála informačná linka - č. tel.: 02/593 73 116,
  - stála webová stránka: <http://www.health.gov.sk>,
- **spádový regionálny úrad verejného zdravotníctva,**
- **Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI, Švédsko):**
  - stála webová stránka: <http://www.sipri.se/projects/chembio.html>,
- **Centers for Disease Control (CDC, USA):**
  - stála webová stránka: <http://www.cdc.gov/cdc.html>,
- **Johns ´ Hopkins Center for Civilian Biodefense Studies (USA):**
  - stála webová stránka: <http://www.hopkins-biodefense.org>,
- **Federal Emergency Management Agency (FEMA, USA):**
  - stála webová stránka: <http://www.fema.gov>.

Okrem účasti na príprave obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc, ako aj na poskytovanie prvej predlekárskej pomoci, **vám odporúčame zúčastňovať sa na ukázkach a iných praktických zamestnaniach** k problematike ochrany obyvateľstva pred nebezpečnými látkami, organizovaných verejno-právnymi inštitúciami s humanitným poslaním, ako sú napr. Zväz civilnej ochrany, Slovenský Červený kríž, Zväz kynologických záchranných brigád a pod.